

Stefnumótun

Sambands Íslenskra sveitarfélaga

í málefnum innflytjenda

Anna Guðrún Björnsdóttir

sviðstjóri þróunar- og alþjóðasviðs

Sambands Íslenskra sveitarfélaga

Undirbúningur stefnumótunarinnar

- ❑ Vinnuhópur
- ❑ Könnun á stöðu málefna innflytjenda hjá sveitarfélögum
- ❑ Stöðulýsing
- ❑ Samráðsfundur með sveitarfélögum
- ❑ Tillögur sendar til umsagnar allra sveitarfélaga
- ❑ Endurskoðaðar í ljósi athugasemda sveitarfélaga
- ❑ Stefnumótunin samþykkt í stjórn sambandsins í lok janúar 2009

Efnisþættir

1. Hlutverk sambandsins vegna málefna innflytjenda hjá sveitarfélögum
2. Tillögur um hagsmunagæslu sambandsins - *Meginmarkmið og leiðir*
3. Ábendingar til sveitarfélaga

Hlutverk sambandsins

- ❑ Hagsmunagæsla fyrir sveitarfélög gagnvart Alþingi, ráðuneytum og ríkisstofnunum sem fara með innflytjendamál.
- ❑ Vinnur að sameiginlegum framfaramálum sveitarfélaga í málefnum innflytjenda.
- ❑ Fylgist með þróun málefna innflytjenda hjá sveitarfélögum utan Íslands og miðlar upplýsingum.
- ❑ Stendur fyrir samráðsfundum sveitarstjórnarmanna og starfsmanna sveitarfélaga sem starfa að málefnum innflytjenda.
- ❑ Þróunar- og alþjóðasvið hefur umsjón með málefnum innflytjenda innan sambandsins.
- ❑ Hag- og upplýsingasvið annast hagsmunagæslu fyrir sveitarfélög varðandi sérgreiningu innflytjenda í opinberri upplýsingavinnslu.

Meginmarkmið

- ❑ Að hagsmunir innflytjenda og barna þeirra séu samþættir inn í alla stefnumótun, stjórnsýslu og þjónustu sveitarfélaga.
- ❑ Að innflytjendur þekki réttindi sín og skyldur sem íbúar og hafi greiðan aðgang að þjónustu sveitarfélaga.
- ❑ Að opinber þjónusta birtist innflytjendum sem ein heild án tillits til þess hvort ríki eða sveitarfélög beri ábyrgð á þjónustunni.
- ❑ Að innflytjendur öðlist sem fyrst sömu stöðu og aðrir íbúar og séu viðurkenndir og virkir þátttakendur í samfélaginu í hverju sveitarfélag

Leiðir - lagasetning

- ❏ Að í lögum um starfsemi sveitarfélaga séu innflytjendur ekki sérgreindir, nema sérstök rök séu fyrir því.
- ❏ Lagasetning veiti sveitarfélögum nægilegt svigrúm.
- ❏ Fyrst og fremst er þörf á lagasetningu um:
 - *réttindi og skyldur innflytjenda fyrst eftir komuna til landsins,*
 - *verkaskiptingu á milli ríkis, sveitarfélaga og atvinnurekanda hvað varðar móttöku innflytjenda og aðlögun þeirra að samfélaginu og*
 - *samstarf milli þessara aðila þannig að unnt sé að veita innflytjendum heildstæðar upplýsingar og þjónustu.*

Leiðir - stoðþjónusta

- ❑ Bæði sveitarfélög og ríkisstofnanir þurfa að hafa aðgang að ráðgjöf um þjónustu við innflytjendur og aðgerðir til að stuðla að gagnkvæmri aðlögun.
- ❑ Æskilegt að slík stoðþjónusta sé í höndum eins og sama aðila, hvort sem ríkisstofnun eða sveitarfélag á í hlut og hvort sem þjónustan er veitt á landsvísu eða á tilteknu svæði.
- ❑ Sambandið fagnar því að ríkið hefur mótað stefnu um miðlægt stuðningshlutverk Fjölmenningsseturs til framtíðar litið.
- ❑ Nauðsynlegar aðgerðir:
 - Móta þarf skilvirka verkferla fyrir skil og móttöku upplýsinga til Fjölmenningsseturs.
 - Skilgreina þarf hvernig annarri nauðsynlegri stoðþjónustu við sveitarfélög og þjónustustofnanir ríkisins verði háttað. Í því sambandi þarf m.a. að hafa til hliðsjónar reynslu og þekkingu Alþjóðahúss og þjónustumiðstöðvar Miðborgar og Hlíða.
 - Meta þarf að hvaða leyti slík stoðþjónusta þarf að vera miðlæg og að hvaða leyti svæðisbundin.

Verkaskipting og samstarf ríkis og sveitarfélaga

- ❑ Ríkið beri ábyrgð á fyrstu upplýsingagjöf í samstarfi við Samband íslenskra sveitarfélaga.
- ❑ Móttaka innflytjenda og aðlögun á ábyrgð sveitarfélaga í samstarfi við þjónustustofnanir ríkisins, atvinnurekendur og félagasamtök, enda fái sveitarfélög fjárveitingar til að standa undir þessu nýja verkefni.
- ❑ Á svæðum þar sem innflytjendur eru fjölmennir getur verið þörf á að reka svæðisbundna sérhæfða þjónustustofnun við innflytjendur, sbr. rekstur Alþjóðahúss á höfuðborgarsvæðinu.
- ❑ Eðlilegt er að ríkið komi að rekstri slíkra stofnana með sveitarfélögum, enda lýtur þjónustan bæði að starfsemi ríkis og sveitarfélaga.

Leiðir - lögheimilisskráningar

- Tryggja þarf að lögheimilisskráningar skili sér fljótt og vel til sveitarfélaga og að þau fái nauðsynlegar upplýsingar til að geta undirbúið móttöku innflytjenda.

Leiðir –

Sérgreining upplýsinga um innflytjendur

- ❑ Sveitarfélög þurfa að geta fylgst með þróun innflytjendamála í sveitarfélögum, breytingum á fjölda, hvernig innflytjendur eru að nýta sér þjónustu þeirra og hvernig aðlögun þeirra gengur.
- ❑ Væntingar eru um gagnabanka hagstofunnar þar sem unnt er að greina á milli 1. og 2. kynslóðar innflytjenda.
- ❑ Ýmsar eftirlitsstofnanir ríkisins setja fram kröfur um skil sveitarfélaga á upplýsingum um innflytjendur. Skilgreiningar þurfa að vera samræmdar í upplýsingavinnslu ríkis og sveitarfélaga.
- ❑ Hag- og upplýsingasvið Sambands íslenskra sveitarfélaga annist hagsmunagæslu fyrir sveitarfélög hvað þetta varðar og vinni að því að framsetning tölulegra upplýsinga sveitarfélaga og ríkisstofnana sé samhæfð.

Leiðir – Túlkaþjónusta

- ▣ Samband íslenskra sveitarfélaga leiti eftir því við ríkið að fram fari, í samstarfi ríkis og sveitarfélaga, heildstæð úttekt á stöðu túlkaþjónustu fyrir innflytjendur og á grundvelli hennar tillögur um framtíðartilhögun og fjármögnun.

Leiðir – aðgerðir gegn fordómum

- ▣ Sambandið leiti eftir þátttöku í átaki félags- og tryggingamálaráðuneytisins gegn fordómum.
- ▣ Sambandið og samgönguráðuneytið geri átak í því að kynna Evrópusamning um þátttöku útlendinga í opinberu lífi í sveitarfélögum.

Leiðir - fjármögnun

- ▣ Sambandið fagnar því að skv. þingsályktun um framkvæmdaáætlun í málefnum innflytjenda á að endurskoða reglur um framlög Jöfnunarsjóðs til að styðja betur við hlutverk sveitarfélaga vegna aðlögunar innflytjenda og efna til samráðs ríkis og sveitarfélaga um fjármögnun nýrra verkefna.

Leiðir – börn innflytjenda

- ▣ Sambandið vinni að því að sveitarfélög hafi meira samstarf um málefni barna innflytjenda og að skólar fái meiri stuðning, m.a. vegna
 - *aðgerða til að gera starfsmenn skóla hæfari til að eiga samskipti við börn af erlendum uppruna og foreldra þeirra og til að standa fyrir aðgerðum gegn fordómum í skólum,*
 - *aðgerða til að gera kennara hæfari til að taka á móti og kenna börnum innflytjenda,*
 - *móðurmálskennslu, s.s. þannig að farkennarar fari milli sveitarfélaga og sveitarfélög samnýti tungumálaver til fjarnámskennslu, sbr. einnig tilraunaverkefni um dreif-/fjarkennslu.*
 - *miðlægrar söfnunar gagna. Í þessu skyni þarf að treysta samstarf Fjölmenningarseturs og kennsluráðgjafa við sveitarfélög vegna barna af erlendum uppruna.*

Ábendingar til sveitarfélaga

- ❑ Sveitarfélög leitist við að samþætta hagsmuni innflytjenda og barna þeirra inn í alla stefnumótun sína, stjórnsýslu og þjónustu.
- ❑ Sveitarfélög hafi hagsmuni innflytjenda í huga þegar þau gera samninga við félagasamtök eða einkaaðila um að veita tiltekna þjónustu, ekki síst við gerð samstarfsamninga við íþróttafélög um íþróttastarf fyrir börn.
- ❑ Sveitarfélög miðli upplýsingum um stefnumótun, þróunarverkefni og fræðsluefni til Fjölmenningsseturs, eða annarra stofnana, sem munu fá það verkefni að gera slíkt efni aðgengilegt fyrir önnur sveitarfélög.

Ábendingar til sveitarfélaga

- ❑ Sveitarfélög setji á laggirnar þverfagleg teymi til að fylgjast með því að hagsmunir innflytjenda séu hafðir að leiðarljósi í starfsemi sveitarfélagsins.
- ❑ Fámenn sveitarfélög hafi eftir atvikum samstarf um slík teymi.
- ❑ Í teymunum eigi sæti fulltrúar ríkisstofnana á svæðinu og fulltrúar innflytjenda.
- ❑ Einnig æskilegt að fá inn í slíkan hóp, eða hafa samstarf við, fyrirtæki og félagasamtök á svæðinu.
- ❑ Teymin þurfa að hafa tengsl inn í hið pólitíska stjórnkerfi.
- ❑ Markmiðið á að vera að veita heildstæða og samhæfða þjónustu þvert á stofnanir og stjórnsýslustig.
- ❑ Mikilvægt er að ákveðin eining eða starfsmaður sé gerður ábyrgur fyrir að fylgjast með því að hagsmunir innflytjenda séu virtir og að starfsmenn sveitarfélagsins fái fræðslu og ráðgjöf til að gera þá hæfari til veita innflytjendum þjónustu.

Ábendingar til sveitarfélaga

- ☐ Sveitarfélög nýti fyrirmyndir Fjölmenningsseturs, bæði upplýsingaefni og móttökuferla.
- ☐ Mikilvægt er að ákveðin eining eða starfsmaður beri ábyrgð á móttöku innflytjenda og miðlun upplýsinga til þeirra.
- ☐ Sveitarfélög skoði hvernig hægt er að nýta bókasöfn í þágu innflytjenda.

Ábendingar til sveitarfélaga

- ❑ Sveitarfélög leitist við að ráða starfsmenn af erlendum uppruna til starfa, ekki síst í skólum.
- ❑ Sveitarfélög sjái jafnframt til þess að þessir starfsmenn fái íslenskukennslu á vinnutíma og nauðsynlegan stuðning.
- ❑ Grundvöllur gæti verið fyrir sveitarfélög að hafa samstarf um íslenskukennslu fyrir ákveðna tungumálahópa og/eða starfsstéttir.
- ❑ Sveitarfélög hafi opin augu fyrir því hvort ákveðnir hópar innflytjenda lendi utangarðs hvað íslenskunám snertir og grípi til aðgerða, hugsanlegu í samstarfi við hvert annað, til að ráða bót á því.
- ❑ Sveitarfélög nýti símenntunaráætlanir til að starfsmenn sveitarfélaga fái fræðslu um fjölmennningarleg málefni.

Eftirfylgni

- ❑ Innflytjendaráð og félags- og tryggingamálaráðuneyti, frumvarp um aðlögun innflytjenda
- ❑ Dómsmálaráðuneyti og Þjóðskrá
- ❑ Hagstofa
- ❑ Samgönguráðuneyti
- ❑ Jöfnunarsjóður sveitarfélaga
- ❑ Menntamálaráðuneyti